

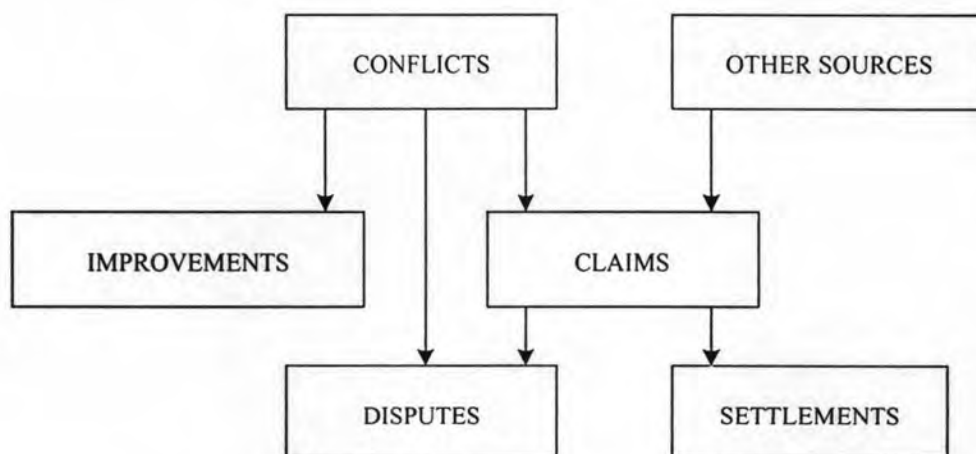
บทที่ 5

การวิเคราะห์มูลเหตุของการเรียกร้องสิทธิ

เมื่อมีการเรียกร้องสิทธิเกิดขึ้นในโครงการ ผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณาจะศึกษาถึงมูลเหตุของการเรียกร้องสิทธิ เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขต่อไป โดยในบทนี้จะกล่าวถึงปัญหาที่ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้าง และประเภทของมูลเหตุที่ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิของการศึกษาในทั้งสามประเทศ รวมถึงผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียกร้องสิทธิที่ได้จากการออกแบบสอบถามจากทั้งสามประเทศ คังจะนำเสนอต่อไป

5.1 ปัญหาที่ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้าง

การเรียกร้องสิทธิเกิดขึ้นได้กับทุกโครงการก่อสร้าง ไม่ว่าจะเป็นโครงการขนาดเล็กไปจนถึงโครงการขนาดใหญ่ มีมูลเหตุมาจากหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันทั้งในทางตรงและทางอ้อม โดย Kumaraswamy (1997) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ของความขัดแย้ง การเรียกร้องสิทธิ และการโต้แย้งข้อพิพาทที่เกิดขึ้น กล่าวโดยสรุปได้ความว่าปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้นได้แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอที่ได้เสนอไป การเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นมีท่าทีว่าต้องใช้เวลานานขึ้น ซึ่งมีความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างความขัดแย้ง การเรียกร้องสิทธิ และข้อพิพาท ส่งผลทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิขึ้นได้เมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น ความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายโดยรูปที่ 5-1

รูปที่ 5-1 ความสัมพันธ์ของความขัดแย้ง การเรียกร้องสิทธิ และข้อพิพาท (ที่มา: Kumaraswamy, 1997)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของการเรียกร้องสิทธิในโครงการก่อสร้างที่เกิดขึ้นจริงในประเทศลาว ไทย และเวียดนาม ที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิในโครงการก่อสร้างของทั้งสามประเทศ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ในการทำงานของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่าปัญหาการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นนั้นมีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบกับการเรียกร้องสิทธิในแต่ละประเทศที่ทำการศึกษา ซึ่งได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

ผลจากการศึกษา

จากการศึกษาข้อกำหนดในสัญญา FIDIC (1999) ถึงการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นตามสัญญาดังแสดงในตารางที่ 5-1 ข้อกำหนดในสัญญา FIDIC (1999) ที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้าง พบว่าทั้งผู้ว่าจ้างสามารถทำการเรียกร้องสิทธิต่อผู้รับเหมา และผู้รับเหมาสามารถเรียกร้องสิทธิต่อผู้ว่าจ้างได้ ค่าเสียหายที่เกิดจากการเรียกร้องสิทธิโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นการเรียกร้องสิทธิเพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานเนื่องจากมูลเหตุต่างๆที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานก่อสร้างที่ไม่มีระบุไว้ในสัญญาก่อสร้าง

การเรียกร้องสิทธิเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณงานและงานเพิ่มพิเศษ (Variations and Extra Works) เนื่องจากปริมาณงานที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีปริมาณมากเกินกว่าที่ระบุไว้ในสัญญาจ้าง จึงเป็นมูลเหตุให้ผู้รับเหมาเรียกร้องสิทธิเพื่อขอค่าชดเชยในส่วนที่ไม่ได้ระบุในสัญญาจ้าง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาในทั้งสามประเทศ พบว่าการเรียกร้องสิทธิที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณงานนั้นของทั้งสามประเทศมีความคล้ายคลึงกัน คือ โดยส่วนใหญ่เกิดจากสภาพการณ์ทางกายภาพที่คาดไม่ถึง (Unforeseen Physical Conditions) และสภาพใต้ดินที่ไม่ตรงตามเงื่อนไข (Unforeseen Ground Conditions)

จากตารางที่ 5-1 เป็นผลการวิเคราะห์ข้อกำหนดในสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิของสัญญา FIDIC (1999) พบว่าผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมาสามารถทำการเรียกร้องสิทธิจากปัญหาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้ข้อกำหนดของสัญญา โดยพิจารณาให้ชดเชยได้ทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายตามที่มิระบุไว้ในสัญญา

การศึกษาในประเทศลาว

จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการโครงการซ่อมบำรุงทางหลวงหมายเลข 8 (ADB 8) ที่ประเทศลาว ได้ยกตัวอย่างของปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาของการก่อสร้างโครงการ ADB 8 ได้แก่ การเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ คือ ค่าเงินเกิดการลอยตัวสูง ราคาน้ำมันมีการเปลี่ยนแปลงมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงการก่อสร้างมาก แต่ในสัญญาก่อสร้างแบบราคาต่อหน่วย (Unit-Price Contracts) ที่ใช้ใน

โครงการได้กำหนดสูตร Escalation Factor (K) ไว้ชัดเจนเพื่อใช้คำนวณค่าชดเชยที่เกิดขึ้น
(Chaleunsouk, ธันวาคม, 23 พฤศจิกายน 2548)

ตารางที่ 5-1 ข้อกำหนดในสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิจาก FIDIC (1999)

ข้อกำหนด (Sub-Clause)	เรียกร้องสิทธิโดย		เรียกร้องสิทธิเพื่อ	
	ผู้ว่าจ้าง	ผู้รับเหมา	ค่าเสียหาย	เวลา
1.9 [Delayed Drawings or Instructions]	-	●	●	●
2.1 [Right to Access to the Site]	-	●	●	●
4.7 [Setting Out]	-	●	●	●
4.12 [Unforeseeable Physical Conditions]	-	●	●	●
4.19 [Electricity, Water and Gas]	●	-	●	-
4.20 [Employer's Equipment and Free-Issue Material]	●	-	●	-
4.24 [Fossils]	-	●	●	●
7.4 [Testing]	-	●	●	●
7.5 [Rejection]	●	-	●	-
7.6 [Remedial Work]	●	-	●	-
8.4 [Extension of Time for Completion]	-	●	-	●
8.5 [Delays Caused by Authorities]	-	●	-	●
8.6 [Rate of Progress]	●	-	●	-
8.7 [Delay Damages]	●	-	●	-
8.9 [Consequences of Suspension]	-	●	●	●
9.4 [Failure to Pass Tests on Completion]	●	-	●	-
10.2 [Taking Over of Parts of Works]	-	●	●	-
10.3 [Interference with Tests on Completion]	-	●	●	●
11.3 [Extension of Defects Notification Period]	●	-	-	●
11.4 [Failure to Remedy Defects]	●	-	●	-
11.8 [Contractor to Search]	-	●	●	-
12.4 [Omissions]	-	●	●	-
13.1 [Right to Vary]	-	●	●	●
13.2 [Value Engineering]	-	●	●	-
13.7 [Adjustments for Changes in Legislation]	●	●	●	●
14.8 [Delayed Payment]	-	●	●	-
16.1 [Contractor's Entitlement to Suspend Work]	-	●	●	●
17.1 [Indemnities]	●	●	●	-
17.4 [Consequences of Employer's Risks]	-	●	●	●
18.1 [General Requirements for Insurances]	●	●	●	-
18.2 [Insurance for Works and Contractor's Equipment]	●	-	●	-
19.4 [Consequences of Force Majeure]	-	●	●	●

หมายเหตุ: ● สามารถเรียกร้องสิทธิได้
- ไม่สามารถเรียกร้องสิทธิได้

ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างถนน National Road No. 3 (R3) ได้แก่ การส่งมอบสถานที่ก่อสร้างให้แก่ผู้รับเหมาที่มีความล่าช้า เนื่องจากผู้ว่าจ้างไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ก่อนที่จะมีการส่งมอบสถานที่ได้ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้รับเหมาสามารถเรียกร้องสิทธิได้เพียงการขอขยายระยะเวลาการก่อสร้างเท่านั้น (Ngonphachanh, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2548; สุข สือขรรยศิริ, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2549) และในส่วนของค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการเรียกร้องสิทธินั้นสามารถทำได้ แต่ค่าชดเชยที่ได้จากมูลเหตุดังกล่าวที่มีความเป็นไปได้น้อย ในกรณีของการจ่ายเงินล่าช้าที่เป็นสัญญาของโครงการเงินกู้พบปัญหาไม่บ่อยนัก แต่ถ้ามีการจ่ายเงินล่าช้าเกิดขึ้นตามสัญญาที่ไ้ระบุไว้ผู้รับเหมาสามารถเรียกร้องสิทธิโดยใช้ Escalation Factor (K)

ผลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในบริษัทของผู้รับเหมาไทย จำนวน 2 ท่าน (สุข สือขรรยศิริ และปทุมทิพย์ เพิ่มศักดิ์มิตรย์, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2549) เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานก่อสร้างถนนที่ประเทศลาว โครงการก่อสร้างถนนที่เชื่อมต่อระหว่าง 3 ประเทศ คือ ประเทศไทย ประเทศลาว และประเทศจีน ถนนดังกล่าวได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วงโครงการ แต่โครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้รับเหมาไทยรายนี้เป็นโครงการก่อสร้างถนน National Road No. 3 (R3) ซึ่งเป็นสัญญาเงินกู้ของรัฐบาลไทยร้อยเปอร์เซ็นต์ โดยรูปแบบของสัญญาที่ใช้คือสัญญาจ้างเหมาแบบเบ็ดเสร็จ (Turnkey Contract)

นอกจากนี้เมื่อมีสภาพเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้าเกิดขึ้น (Unforeseeable) เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ผู้รับเหมาสามารถเรียกร้องสิทธิเพื่อขอค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากบริษัทประกันภัย (สุข สือขรรยศิริ, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2549) ที่มีอยู่ก่อนหน้าการดำเนินงาน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วผู้รับเหมาเป็นผู้ที่ต้องแบกรับภาระความเสี่ยงไว้เองเสียส่วนใหญ่ ซึ่งในสัญญาได้ระบุไว้ว่าสภาพการณ์โดยทั่วไปของพื้นที่ก่อสร้าง โดยทั่วไปแล้วในสัญญา FIDIC (1999) ได้ระบุถึงเงื่อนไขของสภาพเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า ในข้อกำหนดที่ 19 [Force Majeure] เพื่อความยุติธรรมในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิของทั้งฝ่ายผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมา

การศึกษาในประเทศไทย

นอกจากนี้ในการสอบถามวิศวกรในกองโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างของไทย พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ เรื่องการเงินที่มีการเบิกจ่ายในส่วนที่เป็นเงินงบประมาณของประเทศมีความล่าช้ากว่าในส่วนที่เป็นเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือ (Chudley, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2548) ซึ่งโดยปกติแล้วถ้ามีการจ่ายเงินล่าช้าเกิดขึ้นส่วนใหญ่มิมีมูลเหตุมาจากการเบิกจ่ายเงินงบประมาณไม่ทันปีงบประมาณ (ปองสุข อนุศิษฐ์, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างถนนในประเทศไทย พบว่า ปัญหาเกิดขึ้นในบางครั้งคราว คือ ปัญหาเรื่องการเมืองเข้ามาแทรกแซง เนื่องจากนโยบายของแต่ละคณะรัฐบาลที่เข้ามาดำเนินงานได้เปลี่ยนแปลงไป เช่น โครงการนี้เลือกแล้วว่ามีโครงการก่อสร้างในกรณีที่ยังไม่ได้ดำเนินการเช่นสัญญา แต่เมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลแล้วไม่สามารถดำเนินงานก่อสร้างได้ เนื่องจากเหตุผลบางประการในทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะปรากฏบ้างในบางครั้ง สำหรับโครงการที่ได้มีการดำเนินงานก่อสร้างไปแล้วนั้นรัฐบาลไม่สามารถสั่งให้หยุดดำเนินการก่อสร้างได้จนกว่าโครงการก่อสร้างนั้นจะมีความเสร็จสมบูรณ์ นอกจากนี้เมื่อสภาวะเศรษฐกิจของประเทศมีความผันผวน และมีการเรียกร้อยสิทธิเกี่ยวกับภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) เช่นกัน (พงศัชชัย วิภาสุรฉนเขต, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549; วัลลภ วิรุพหกุล, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548)

ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดจากฝ่ายผู้ว่าจ้าง คือ ไม่สามารถส่งมอบสถานที่ก่อสร้างให้แก่ผู้รับเหมาได้ตามเวลาที่กำหนด การเรียกร้อยสิทธิในลักษณะนี้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง เนื่องจากผู้ว่าจ้างไม่สามารถเวนคืนกรรมสิทธิ์ที่ดินจากประชาชนที่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินอยู่ในเขตทางการก่อสร้างได้ คิดสาธารณูปโภค กรรมสิทธิ์ที่ดิน ความล่าช้าในการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ทั้งนี้ผู้ว่าจ้างสามารถขอสงวนสิทธิ์ในการต่อสัญญาได้ (วัลลภ วิรุพหกุล, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2549)

การศึกษาในเวียดนาม

ในการศึกษาในประเทศเวียดนามผู้ทำการศึกษาไม่มีข้อมูลในลักษณะที่เป็นโครงการศึกษา แต่ข้อมูลที่ได้นั้นเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูงของ Inspection Department, และ Legal Department, Ministry of Construction ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ควบคุมดูแลโครงการก่อสร้างกรณีศึกษาในประเทศเวียดนาม ดังนั้นข้อมูลที่ได้อาจเป็นข้อมูลที่เป็นการบอกเล่าจากประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างเฉพาะบุคคล ไม่สามารถกล่าวรวมถึงการเรียกร้อยสิทธิที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปของประเทศเวียดนามได้ อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์เกี่ยวกับการเรียกร้อยสิทธิที่เกิดขึ้นในประเทศเวียดนามจากบุคคลดังกล่าวทำให้ทราบถึงปัญหาที่ทำให้เกิดการเรียกร้อยสิทธิอยู่บ่อยครั้ง ได้แก่ ข้อมูลจากการสถานที่ทำงานจริงไม่ตรงกับข้อมูลที่ได้มาจากระดับตอนของการประมูลงาน (Differing Site Conditions) ความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างผู้ว่าจ้างวิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างกับผู้รับเหมา เนื่องจากผู้รับเหมาเป็นผู้รับเหมาต่างชาติ การดำเนินงานของผู้รับเหมามีความล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนงาน และผู้รับเหมาไม่ชำนาญกับสภาพภูมิประเทศของสถานที่ก่อสร้าง มีภัยธรรมชาติเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงาน โดยส่วนใหญ่ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น คือ น้ำท่วม (Nguyen Xuan Nhat และ Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2549; Nguyen Xuan Ving, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

จากตารางที่ 5-2 เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในประเทศไทย ไทย และ เวียดนาม เกี่ยวกับปัญหาที่ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องสิทธิขี้นในโครงการก่อสร้าง เพื่อถ่ายทอดความเข้าใจผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวโดยสัญญา FIDIC (1999) เป็นเกณฑ์ในการระบุถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในทั้งสามประเทศ

ตารางที่ 5-2 ปัญหาที่ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาต่อผู้ว่าจ้างในโครงการก่อสร้างในประเทศไทย ไทย และเวียดนาม (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์)

ข้อกำหนด (Sub-Clause) จาก FIDIC 1999	ปัญหาที่เกิดขึ้น		
	ลาว	ไทย	เวียดนาม
1.9 [Delayed Drawings or Instructions]	•	•	•
2.1 [Right to Access to the Site]	•	•	•
4.7 [Setting Out]	•	•	N/A
4.12 [Unforeseeable Physical Conditions]	•	•	•
4.19 [Electricity, Water and Gas]	N/A	N/A	N/A
4.20 [Employer's Equipment and Free-Issue Material]	N/A	N/A	N/A
4.24 [Fossils]	-	-	N/A
7.4 [Testing]	-	-	•
7.5 [Rejection]	-	-	•
7.6 [Remedial Work]	-	-	N/A
8.4 [Extension of Time for Completion]	•	•	•
8.5 [Delays Caused by Authorities]	-	•	-
8.6 [Rate of Progress]	N/A	N/A	N/A
8.7 [Delay Damages]	•	•	•
8.9 [Consequences of Suspension]	N/A	N/A	N/A
9.4 [Failure to Pass Tests on Completion]	-	-	N/A
10.3 [Interference with Tests on Completion]	-	-	N/A
11.3 [Extension of Defects Notification Period]	•	•	N/A
11.4 [Failure to Remedy Defects]	-	-	N/A
11.8 [Contractor to Search]	N/A	N/A	N/A
12.4 [Omissions]	-	-	N/A
13.2 [Value Engineering]	-	-	N/A
13.7 [Adjustments for Changes in Legislation]	•	•	•
14.8 [Delayed Payment]	•	-	•
16.1 [Contractor's Entitlement to Suspend Work]	-	-	N/A
17.1 [Indemnities]	•	•	•
17.4 [Consequences of Employer's Risks]	N/A	N/A	N/A
18.1 [General Requirements for Insurances]	•	•	•
18.2 [Insurance for Works and Contractor's Equipment]	•	•	N/A
19.4 [Consequences of Force Majeure]	-	-	•

หมายเหตุ: • มีปัญหาเกิดขึ้น
 - ไม่มีปัญหาเกิดขึ้น
 N/A ไม่มีข้อมูล

จากข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องสิทธิในโครงการก่อสร้างที่แสดงในตารางที่ 5-2 พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างถนนของลาว และไทยมีความคล้ายกัน ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานของผู้ว่าจ้าง และผู้รับเหมาในทั้งสองประเทศมีความคล้ายกัน รวมถึงสัญญาที่ใช้ในงานก่อสร้างของโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือเป็นสัญญาที่มาจากแหล่งเดียวกัน ส่วนโครงการก่อสร้างในเวียดนาม จากข้อมูลที่ได้มานั้นเจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้คำตอบได้ในบางข้อ ทั้งนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดเนื่องจากเวลาและภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างสัมภาษณ์ แต่โดยภาพรวมที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้นพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือนั้นมีปัญหาที่เกิดขึ้นที่ค่อนข้างคล้ายกับโครงการก่อสร้างในลาว และไทย

5.2 ประเภทของมูลเหตุที่ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิ

โดยทั่วไปในระหว่างการดำเนินงานโครงการก่อสร้างแล้วมักเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมาหลักอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งในบางครั้งเป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิเพื่อขอชดเชยค่าใช้จ่าย และ/หรือขอขยายเวลาที่เพิ่มขึ้น (Clough, 1986) ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มบุคคลในงานก่อสร้างมีมูลเหตุมาจากหลายประการ ยกตัวอย่างเช่น การตีความของสัญญา การเปลี่ยนแปลงงานโดยผู้ว่าจ้าง ความล่าช้าที่เกิดจากผู้ว่าจ้าง สภาพของสถานที่ก่อสร้างแตกต่างไปจากเงื่อนไข การเร่งงาน การสั่งพักงานชั่วคราว ความบกพร่องในการออกแบบ วิธีที่ใช้ในการดำเนินงานก่อสร้าง การเบิกจ่ายเงินล่าช้า สภาพภูมิอากาศ ข้อบกพร่องของแบบก่อสร้างและรายการละเอียด เป็นต้น (Clough, 1986; Jervis และ Levin, 1988; Murdoch และ Hughes, 1996)

จากสหพันธ์วิศวกรที่ปรึกษานานาชาติ (International Federation of Consulting Engineers: FIDIC) ได้แบ่งประเภทของมูลเหตุที่ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิโดยผู้รับเหมาต่อผู้ว่าจ้างไว้ ดังนี้

- 1) เอกสารสัญญาคลุมเครือและขัดแย้งกันเอง (Ambiguities and Discrepancies of Contract Documents)
- 2) สภาพทางกายภาพมีความผิดปกติ และมีสิ่งกีดขวางต่อการดำเนินงานก่อสร้าง (Adverse Physical Conditions and Artificial Obstructions)
- 3) เขตทางหรือสถานที่ของสาธารณะ (Rights of Way and Facilities)
- 4) การพักงานโดยฝ่ายผู้ว่าจ้าง (Suspension of Work by Employer)
- 5) การไม่มีสิทธิเข้าไปในสถานที่ก่อสร้าง (Lack of Right of Access to the Site)
- 6) งานล่าช้า (Delays)
- 7) การเปลี่ยนแปลงงานและการปรับเปลี่ยน (Variations and Adjustments)
- 8) ความล่าช้าในการชี้แจงรายละเอียดและแบบก่อสร้าง (Delayed Instructions and Drawings)

การเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นใน โครงการก่อสร้างเกิดขึ้นจากมูลเหตุหรือวัตถุประสงค์ของ โครงการก่อสร้างที่แตกต่างกันออกไป จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่ามูลเหตุการเรียกร้องสิทธิมี หลายประเภท ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องต่อความเข้าใจผู้ทำการศึกษาจึงจำแนกประเภทของมูลเหตุการ เรียกร้องสิทธิออกเป็น 5 ประเภท คือ การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงขอบเขตของงาน (Scope of Work Claim) การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากการล่าช้าและการเร่งงาน (Delay and Acceleration) การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากสภาพของสถานที่ก่อสร้างที่แตกต่างไปจากเงื่อนไข (Differing Site Conditions) การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากความผันผวน (Fluctuation) และการเรียกร้อง สิทธิเนื่องจากมูลเหตุอื่น

5.2.1 การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงขอบเขตของงาน

การเปลี่ยนแปลงขอบเขตของงานที่เกิดขึ้นใน โครงการก่อสร้างเป็นสิ่งที่ไม่สามารถ หลีกเลี่ยงได้ (Thomas, 1993) โดยทั่วไปแล้วเป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับปริมาณงาน (Change in Quantities) ที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นจากแบบก่อสร้างส่งผลให้ผู้รับเหมาแบกรับภาระค่าใช้จ่ายจาก ปริมาณงานที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นอกจากนี้ความผันผวนของราคาวัสดุก่อสร้างเป็นอีกมูลเหตุ หนึ่งส่งผลให้เกิดการเรียกร้องสิทธิได้ เนื่องจากราคาของวัสดุที่ใช้ในงานก่อสร้างมีค่าสูงกว่าวันที่ ผู้รับเหมาได้ขึ้นประมูลงานไว้มาก (Murdoch และ Hughes, 1996)

มูลเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขอบเขตของงานโดยส่วนใหญ่แล้วมาจาก 3 มูลเหตุ หลัก ดังนี้ 1) ผู้ว่าจ้างได้ตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงงานบางอย่างหลังจากที่ได้ทำการตกลงกับ ผู้รับเหมาไว้ก่อนแล้ว; 2) ผู้ออกแบบยังทำการออกแบบไม่เสร็จสมบูรณ์ก่อนที่จะประมูลราคา; 3) มี การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากข้อกำหนดและปัจจัยภายนอก (Murdoch และ Hughes, 1996)

การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นใน โครงการก่อสร้างที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มีมูลเหตุมาจากหลายมูลเหตุ เช่น แบบก่อสร้าง และการ ออกแบบ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานก่อสร้างได้ ดังนั้นเพื่อ รับทราบถึงมูลเหตุของการเรียกร้องสิทธิที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงขอบเขตใน โครงการก่อสร้าง กรณีศึกษาในประเทศลาว ไทย และเวียดนาม มีผลการศึกษาดังนี้

การเปลี่ยนแปลงปริมาณเนื้องาน (Quantity Variation)

การเปลี่ยนแปลงปริมาณของวัสดุที่ใช้ในงานก่อสร้างเป็นความแตกต่างระหว่างปริมาณ ของวัสดุที่ใช้ในงานก่อสร้างจริงกับปริมาณของวัสดุที่ได้ประเมินไว้ในเอกสารสัญญา ค่าใช้จ่ายที่ เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากปริมาณงานดังกล่าวจะปฏิบัติตามข้อกำหนดการเปลี่ยนแปลง (Changes Clause) ในสัญญาก่อสร้าง (Jervis และ Levin, 1988)

จากการสอบถามถึงมูลเหตุที่เกิดขึ้นใน โครงการก่อสร้างถนนของทั้งสามประเทศเกี่ยวกับ มูลเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปริมาณใน โครงการ พบว่ามีมูลเหตุมาจากความผิดพลาดของ ฝ่ายผู้ว่าจ้างในการประเมินปริมาณ (Quantity Estimate) วัสดุที่ใช้ในงานก่อสร้างที่แสดงไว้ในบัญชี แสดงปริมาณงานและราคาค่าก่อสร้าง หรือเอกสารสัญญา รวมถึงความผิดพลาดในการตรวจสอบ เอกสารสัญญาของฝ่ายผู้ว่าจ้างยังเป็นอีกมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปริมาณงาน (วัลลภ วิรุพหกุล, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2549; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

งานเพิ่ม-ลด

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของทั้งสามประเทศพบว่ามูลเหตุที่ทำให้เกิดงานเพิ่ม-ลดใน โครงการก่อสร้างโดยส่วนใหญ่แล้วมีมูลเหตุมาจากการมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงงาน (Variation Orders) จากผู้ว่าจ้างหรือที่เรียกว่า Constructive Changes โดยการสั่งเปลี่ยนแปลงงานดังกล่าวอยู่ภายใน ขอบเขตของงานที่ระบุไว้ในสัญญา เนื่องจากแบบก่อสร้างมีการเปลี่ยนแปลง สภาพของสถานที่ ก่อสร้างไม่เอื้ออำนวย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการทำงาน และค่าใช้จ่าย ของผู้รับเหมาสูงขึ้น ทั้งนี้การสั่งงานเพิ่ม-ลดงานของผู้ว่าจ้างต้องอยู่ในขอบเขตความยอมรับได้ ของผู้รับเหมา และตามที่ระบุไว้ในเอกสารสัญญา (วัลลภ วิรุพหกุล, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2549; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549) ดังนั้นการดำเนินงานในบางครั้งวิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างมีหน้าที่ในการสั่งเปลี่ยนแปลงการ ดำเนินงานในบางส่วนเพื่อป้องกันผลกระทบอื่นๆที่อาจเกิดขึ้นตามมาในภายหลังได้

งานเพิ่มพิเศษ

จากการเปลี่ยนแปลงงานของ โครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 401 อ.สีชล-อ.ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเทศไทย คือ คำสั่งเปลี่ยนแปลงงาน (Change Order) ให้มีการก่อสร้าง สะพานลอยคนข้าม และติดตั้งไฟจราจรเพิ่มเติมจากสัญญา (Original Contract) ในลาวโครงการ ADB 8 มีการก่อสร้างถนนเพิ่มจากสัญญาเดิม เนื่องจากสภาพของสถานที่ก่อสร้าง หรือผู้ควบคุม งานและบุคคลผู้ที่ใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้างมีความเห็นว่าการก่อสร้างนี้มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน มากขึ้น (พงศัชช วิภาสุรณทล, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548)

Jervis และ Levin (1988) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในงานก่อสร้างที่มีการสั่งการ มาจากผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้าง ซึ่งในบางครั้งเป็นการสั่งงานเพิ่มเติมจากขอบเขตของสัญญา

หรือลดงานจากขอบเขตของงานเดิม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเรียกว่า Directed Changes ผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างได้ออกคำสั่งการเปลี่ยนแปลงงานเป็นลายลักษณ์อักษร

การออกแบบมีความบกพร่อง (Defective Design)

ความผิดพลาดหรือความละเลยของผู้ออกแบบ (Designer Errors and Omissions) เป็นอีกมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเรียกร้อยสทธิในงานก่อสร้าง เนื่องจากผู้รับเหมาใช้เวลาในการรอคำสั่งชี้แจงแบบเพื่อให้สามารถดำเนินการก่อสร้างต่อไปได้ นอกเหนือจากนี้ความบกพร่องของการออกแบบยังมีมูลเหตุมาจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเพื่อการออกแบบที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน รวมทั้งผู้ออกแบบมีประสบการณ์ไม่เพียงพอ (พงศัชชัย วิชาสุรเมณฑล, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

Ehrenreich-Hansen (1994) ชี้ให้เห็นถึงมูลเหตุหลักของความล่าช้าของโครงการก่อสร้างคือ การเปลี่ยนแปลงงาน นอกเหนือจากนี้การเปลี่ยนแปลงงานยังเป็นมูลเหตุที่ทำให้การวางแผนในการทำงานมีความผิดพลาด อีกทั้งยังมีส่วนทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเนื่องจากการที่ต้องกลับมาทำงานใหม่และยังทำให้ Productivity ลดลงอีกด้วย (Ehrenreich-Hansen, 1994; Ibbs และ Ashley, 1987)

จากมูลเหตุที่ส่งผลให้เกิดการเรียกร้อยสทธิเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในโครงการก่อสร้างถนนของทั้งสามประเทศที่ทำการศึกษา พบว่ามูลเหตุที่ทำให้เกิดการเรียกร้อยสทธิเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่คล้ายกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีขั้นตอนในการดำเนินงานก่อสร้าง สภาพทางกายภาพ นโยบายขององค์กรที่เกี่ยวข้องมีความคล้ายคลึงกัน ในประเทศทั้งสามสามารถมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับปริมาณงานเปลี่ยนแปลง งานเพิ่ม-ลด และงานเพิ่มพิเศษได้ตามสัญญาโดยมูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยส่วนใหญ่ของทั้งสามประเทศ คือ ประโยชน์ใช้สอยของงานก่อสร้าง เอกสารสัญญาไม่สมบูรณ์

5.2.2 การเรียกร้อยสทธิเนื่องจากความล่าช้าและการเร่งงาน

ความล่าช้าเป็นสิ่งเหตุการณ์ที่อุปสรรคอีกอย่างหนึ่งในการบริหารโครงการ ทั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อการดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนงานที่ได้วางเอาไว้ ความล่าช้าที่เกิดขึ้นในโครงการประกอบด้วยความล่าช้าในการส่งมอบพื้นที่ก่อสร้าง (Delay of Site Access) ความล่าช้าในการให้คำแนะนำและแบบก่อสร้าง (Delay of Instructions and Drawings) ความล่าช้าในการเบิกจ่ายเงิน (Delay of Payment) และการเร่งงานโดยผู้ว่าจ้าง (Acceleration by Employer)

ความล่าช้าในการส่งมอบพื้นที่ก่อสร้าง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในการศึกษาของทั้งสามประเทศพบว่ามูลเหตุที่เกิดขึ้น โดยส่วนใหญ่ คือ ความล่าช้าที่เกิดจากทางฝ่ายเจ้าของงานที่ไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างภายในเวลาที่กำหนด และความล่าช้าที่เกิดขึ้นจากผู้ว่าจ้างหรือผู้รับเหมารายอื่นที่ทำให้การดำเนินงานของผู้รับเหมาไม่เป็นไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ (วัลลภ วิรุพกุล, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2549; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Nhat, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2549)

ในโครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 401 อ. สีชล – อ. ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเทศไทย มีการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาที่เกี่ยวกับผลกระทบในการดำเนินงานของโครงการก่อสร้างนี้ ได้แก่ การเรียกร้องสิทธิจากการส่งมอบพื้นที่ล่าช้า มีมูลเหตุเนื่องมาจากผู้ว่าจ้างไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ทำงานให้ได้ตามเวลา ตัวอย่างของปัญหาที่พบในกรณีนี้ ได้แก่ สถานที่ก่อสร้างมีเขตทางติดสาธารณูปโภค ติดกรรมสิทธิ์ที่ดินจากเจ้าของเดิม โดยผู้รับเหมาได้เรียกร้องสิทธิเพื่อขอขยายเวลาในการก่อสร้าง (พงศชัย วิชาสุรมณฑล, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

ความล่าช้าในการให้คำแนะนำ และแบบก่อสร้าง

จากการศึกษาในประเทศลาว และเวียดนาม พบว่าผู้รับเหมาได้เรียกร้องสิทธิที่มีมูลเหตุเกิดจากความล่าช้าของผู้ว่าจ้างในการพิจารณาหรือให้คำตอบแก่ผู้รับเหมา และเรื่องของแบบก่อสร้างไม่ชัดเจน ทั้งนี้รวมถึงฝ่ายผู้ว่าจ้างไม่สามารถทำการอนุมัติแบบก่อสร้าง รายการประกอบแบบ และเอกสารอื่นภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ จึงเป็นอีกมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานก่อสร้างของผู้รับเหมาเกิดความล่าช้า และไม่เป็นไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ (Nucsomphone, สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2549; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549) ส่วนในการศึกษาของประเทศไทยทางฝ่ายผู้ว่าจ้างได้ปฏิบัติตามขั้นตอน และระยะเวลาที่ได้ระบุไว้ในสัญญาก่อสร้างการเรียกร้องสิทธิในส่วนนี้จึงไม่มีเกิดขึ้น

ความล่าช้าในการเบิกจ่ายเงิน

ความล่าช้าในการเบิกจ่ายเงินของโครงการก่อสร้างในประเทศ ลาว ไทย และเวียดนาม โดยส่วนใหญ่แล้วเกิดจากการเบิกจ่ายในส่วนที่เป็นเงินสนับสนุนของภาครัฐ (ปองสุข อนุคิดย์, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2548; Siharath, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Ving, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549) ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเงินทุนหมุนเวียนของผู้รับเหมาทำให้เกิดความไม่คล่องตัว เป็นอีกมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการเรียกร้องสิทธิเกิดขึ้นได้ และในบางครั้งทำให้มีการหยุดงานเกิดขึ้น ทั้งนี้ความล่าช้าในการเบิกจ่ายเงินดังกล่าวมีมูลเหตุมาจากนโยบายของรัฐในแต่ละช่วง

ของการทำงาน ในการเบิกจ่ายเงินของงวดงานนั้นๆมีการเปลี่ยนแปลงระบบในการทำงาน โดยส่วนใหญ่แล้วการเบิกจ่ายเงินดังกล่าวมีความล่าช้าในขั้นตอนของการดำเนินงานที่ส่งเบิกไม่ทันใน ینگบประมาณนั้นๆ ทำให้ต้องรอเบิกจ่ายใน ینگบประมาณถัดไป (พงศัชัย วิชาสุรมณฑล, *สัมภาษณ์*, 5 มกราคม 2549; สุข สือยรรยงศิริ, *สัมภาษณ์*, 30 พฤษภาคม 2549; Nguyen Viet Hung, *สัมภาษณ์*, 22 กุมภาพันธ์ 2549)

การเร่งงานโดยผู้ว่าจ้าง

การเร่งงานโดยผู้ว่าจ้าง ส่วนใหญ่แล้วแล้วแต่มีมูลเหตุมาจากความล่าช้าในการดำเนินงานของผู้รับเหมาที่ดำเนินงานล่าช้าหลังจากที่ได้วางแผนเอาไว้มาก และผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้าง เห็นว่าความล่าช้าที่อาจเกิดขึ้นในโครงการนั้นมีมูลค่ามากกว่าค่าปรับความเสียหาย (Liquidated Damages) ที่จะได้จากผู้รับเหมา นอกจากนี้มีมูลเหตุผู้ว่าจ้างมีความต้องการที่จะใช้งานเร็วกว่าที่ได้ กำหนดไว้ในสัญญา (วัลลภ วิรุพหกุล, *สัมภาษณ์*, 30 มิถุนายน 2549; Chaleunsouk, *สัมภาษณ์*, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, *สัมภาษณ์*, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

5.2.3 การเรียกร้อยสิทธิเนื่องจากสภาพของสถานที่ก่อสร้างที่แตกต่างไปจากเงื่อนไข

เงื่อนไขของสถานที่ก่อสร้างเป็นลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ก่อสร้าง ประกอบด้วยเงื่อนไขของชั้นดิน และระดับน้ำใต้ดิน สาธารณูปโภคที่มีอยู่เดิม และโครงสร้างของ สิ่งปลูกสร้างเดิม (Jervis และ Levin, 1988) รวมไปถึงข้อกำหนดรายการประกอบแบบที่บางครั้งได้ เปลี่ยนวัสดุที่นำมาใช้ในงานก่อสร้างเนื่องจากสถานที่ก่อสร้างไม่เอื้ออำนวย (Levin, 1998) จากการสำรวจก่อนการออกแบบเพื่อใช้ในการประกวดราคาที่ไม่ละเอียดเพียงพอเนื่องจากมีเวลาและ ทรัพยากรที่ใช้ในการสำรวจมีค่อนข้างจำกัด จึงทำให้ข้อมูลที่มีอยู่ในเอกสารสัญญานั้น ไม่สมบูรณ์ สภาพผิดปกติของสถานที่ก่อสร้างเป็นอีกความเสี่ยงหนึ่งที่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่าย หรือความล่าช้าใน การก่อสร้างแก่ฝ่ายผู้รับเหมาในการบริหาร โครงการก่อสร้าง (พงศัชัย วิชาสุรมณฑล, *สัมภาษณ์*, 27 ตุลาคม 2548; Chaleunsouk, *สัมภาษณ์*, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, *สัมภาษณ์*, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

นอกจากนี้เหตุการณ์ทางภัยธรรมชาติและสภาพอากาศที่เลวร้าย ยกตัวอย่างเช่น แผ่นดินไหวเหตุการณ์ลมพายุฝน น้ำท่วม ดินถล่ม และโคลนถล่ม เป็นต้น รวมถึงเหตุสุดวิสัยที่เกิด จากการกระทำของมนุษย์ เช่น เกิดการจลาจล กบฏ ปฏิวัติ เหตุการณ์ซุลมุน หรือภาวะสงคราม เป็น ต้น เหตุสุดวิสัยที่กล่าวมานั้นเรียกรวมกันว่า Force Majeure หมายถึง อุปสรรคที่ไม่อาจคาดการณ์ ไม่อาจป้องกันชัดเจน ไม่อาจหลีกเลี่ยงและไม่อาจเอาชนะได้ (FIDIC, 1999) นอกจากนี้การร่าง กฎหมายใหม่ ข้อกำหนดต่างๆที่ออกมาหลังจากที่ได้ลงนามในสัญญาแล้วถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยอีก

อย่างหนึ่ง ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วส่งผลกระทบต่อการทำงานของโครงการค่อนข้างค่อนข้างมาก (พงค์ชัย วิชาสุรมณฑล, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2548; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

มูลเหตุของการเรียกร้องสิทธิเกี่ยวกับสภาพทางกายภาพที่ไม่ได้คาดการณ์มาก่อน ซึ่งถือเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในงานก่อสร้างอีกอย่างหนึ่ง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (Levin, 1998) คือ 1) สภาพทางกายภาพของสถานที่ก่อสร้างที่แตกต่างจากที่ได้ระบุไว้ในเอกสารสัญญา อาทิเช่น ระดับน้ำใต้ดินที่พบในสถานที่ก่อสร้างมีระดับที่สูงกว่าหรือมีปริมาณมากกว่าที่ระบุไว้ในเอกสารสัญญา ชนิดของดินแตกต่างจากที่ได้ระบุไว้ในเอกสารสัญญา และชนิดของหินที่พบในสถานที่ก่อสร้างมีความแตกต่างโดยสิ้นเชิงจากที่ระบุไว้ก่อนการประมูลราคา เป็นต้น และ 2) สภาพการณ์เนื่องจากธรรมชาติที่ไม่อาจคาดเดาได้ เช่น น้ำท่วม ดินเกิดการไถล เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ของการศึกษาในทั้งสามประเทศได้พบมูลเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิเนื่องจากความเสี่ยงมาจากสภาพของสถานที่ก่อสร้างที่แตกต่างไปจากเงื่อนไข ได้แก่ สภาพภูมิประเทศ สภาพะจำกัดของงานใต้ดิน เหตุการณ์ทางธรรมชาติ (น้ำท่วม) ระดับน้ำใต้ดิน นอกจากนี้อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานก่อสร้างเป็นอีกมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิขึ้นในระหว่างการดำเนินงานโครงการของทั้งสามประเทศ (วัลลภ วิรุพกุล, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2549; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho และ Nguyen Xuan Ving, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549) จากมูลเหตุดังกล่าวทำให้ผู้รับเหมาไม่สามารถดำเนินงานได้ตามที่วางแผนไว้ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้า

5.2.4 การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากความผันผวน (Fluctuation)

Murdoch และ Hughes (1996) กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของข้อกำหนดความผันผวน (Fluctuation Clause) คือ เพื่อจัดหากลไกในการชดเชยให้แก่ผู้รับเหมาสำหรับราคาที่เปลี่ยนแปลงไปจากที่ได้เสนอไว้ในตอนประมูลราคาก่อสร้าง ไม่ว่าผู้รับเหมาทำงานเสร็จช้ากว่าที่ได้วางแผนไว้ ราคาอัตราแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลง (Changes in Market Prices) ซึ่งผู้รับเหมาและผู้จัดหาสามารถปรับราคาได้โดยใช้ข้อกำหนดความผันผวนในสัญญาก่อสร้าง

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานก่อสร้างในทั้งสามประเทศ พบว่าสิ่งที่ป็นอุปสรรคทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิเนื่องจากความผันผวน คือ ความแปรผันของราคาวัสดุก่อสร้าง ราคาน้ำมัน และอัตราแลกเปลี่ยนที่ทำให้ราคาต้นทุนของราคาก่อสร้างมีมูลค่าสูงเกินขอบเขตที่ผู้รับเหมาสามารถแบกรับได้ รวมไปถึงอัตราในการเสียดายของผู้รับเหมาที่ในบางครั้งมีอัตราการเสียดายที่สูงมากจนส่งผลให้ผู้รับเหมาไม่สามารถแบกรับได้ (พงค์ชัย วิชาสุรมณฑล, สัมภาษณ์, 5

มกราคม 2549; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nucsomphone, สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2549; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2549)

5.2.5 การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากมูลเหตุอื่น

การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากมูลเหตุอื่นที่จะกล่าวถึงนี้ประกอบด้วยความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม (Safety and Environmental) การสั่งหยุดงานชั่วคราว (Suspension of Work) งานที่ถูกปิดผิว (Covered up Work) การดูแลงาน (Care of Works) และอุปสรรคในการทำงาน (Disruption)

ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม

ระหว่างการดำเนินงานบุคลากรของผู้รับเหมา และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องขาดความระวังในการดำเนินงาน รวมถึงเครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานมีความไม่สมบูรณ์ และไม่พร้อมต่อการใช้งาน บุคลากรขาดความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (วัลลภ วิรุพหกุล, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2549; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Doan, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2549)

การสั่งหยุดงานชั่วคราว

Jervis และ Levin (1988) กล่าวว่าคำสั่งหยุดงานชั่วคราวนี้เป็นคำสั่งโดยตรงจากผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างต่อผู้รับเหมาในการดำเนินการต่างๆที่เกี่ยวกับโครงการก่อสร้าง ผู้ว่าจ้างไม่จ่ายชดเชยค่าเสียหายถ้าการหยุดงานนี้เป็นการหยุดงานเพียงระยะเวลาสั้นๆ จากการสัมภาษณ์ถึงมูลเหตุของการสั่งหยุดงานชั่วคราวในโครงการก่อสร้างของลาว และ ไทย พบว่าการดำเนินงานในบางขั้นตอน เช่น การตรวจสอบคุณภาพของวัสดุมีความจำเป็นที่ต้องสั่งให้ผู้รับเหมาหยุดทำงานก่อนจนกว่าผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างจะดำเนินการตรวจสอบแล้วเสร็จ เป็นต้น (พงศัช วิภาสุรมณฑล, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549; วัลลภ วิรุพหกุล, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2549; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548) แต่สำหรับการศึกษาในเวียดนามไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับมูลเหตุของการสั่งหยุดงานชั่วคราว

งานที่ถูกปิดผิว

การเรียกร้องสิทธิเนื่องจากงานที่ถูกปิดผิวมีมูลเหตุมาจากผู้รับเหมาได้ทำการจัดเก็บ ปกปิดผิวงานก่อนที่วิศวกรหรือตัวแทนของเจ้าของงานจะทำการตรวจสอบ เนื่องจากวิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างได้แจ้งให้ผู้รับเหมาทำการเปิดผิวงานที่ได้ทำการจัดเก็บหรือปกปิดไว้เรียบร้อยแล้วเพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้ง (FIDIC, 1999) ยกตัวอย่างในงานก่อสร้างเช่น หลังจากที่ผู้รับเหมาได้ก่อสร้างท่อฝังสายไฟในเสาเสร็จเรียบร้อยแล้วและวิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างได้ทำการตรวจสอบ

เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ในภายหลังวิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างได้มีการร้องขอให้ผู้รับเหมาทำการเปิดผิวงานที่ถูกปกปิดไปแล้วเพื่อทำการตรวจสอบท่อฝังสายไฟในเสาอีกครั้ง ซึ่งส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของผู้รับเหมาสูงขึ้น และทำให้การเรียกร้องสิทธิเกิดขึ้นตามมา

ไม่มีข้อมูลของมูลเหตุของการเรียกร้องสิทธิจากกรณีศึกษาในทั้งสามประเทศ

การดูแลงาน

มูลเหตุที่ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิที่เกี่ยวกับการดูแลงาน ได้แก่ การคัดเลือกวิธีก่อสร้าง การวางแผนขั้นตอนการดำเนินงาน ความบกพร่องในการควบคุมคุณภาพงานก่อสร้าง ความพร้อมในการควบคุมคุณภาพของวัสดุ เครื่องจักรอุปกรณ์ การเคลื่อนย้ายและจัดการเศษวัสดุจาก การปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัย และการปฏิบัติงานที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างมีความไม่เหมาะสมหรือละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น นอกจากนี้การตรวจวัดงานของผู้ออกแบบได้มีการตรวจวัดงานด้วยมาตรฐานที่สูงกว่าปกติ ซึ่งเป็นอีกมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิขึ้น โดยผู้รับเหมา (พงศชัย วิชาสุรมณฑล, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549; Chaleunsouk, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Ving, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

อุปสรรคในการทำงาน

เป็นการกระทำหรือละเว้นในการกระทำ การสั่งการใดๆ โดยฝ่ายผู้ว่าจ้างที่ทำให้ฝ่ายผู้รับเหมาปฏิบัติงานเปลี่ยนแปลงไปจากขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้วางแผนไว้ ทั้งนี้อยู่ในรูปของการสั่งลดงานหรือการสั่งเพิ่มงาน โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาการก่อสร้างของโครงการ นอกจากนี้การดำเนินงานของผู้รับเหมารายอื่นมีการดำเนินงานที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานก่อสร้างของโครงการ เช่น การดำเนินงานที่ล่าช้า เป็นต้น (Chudley, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2548; Khamanivong, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2548; Nguyen Xuan Pho, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

5.3 ผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียกร้องสิทธิที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม

การรายงานในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรายงานถึงข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเรียกร้องสิทธิที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจากฝ่ายผู้ว่าจ้างของลาว ไทย และเวียดนาม โดยการวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้กล่าวถึงผลการตอบแบบสอบถามที่ได้จากฝ่ายผู้ว่าจ้างเกี่ยวกับกระบวนการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้าง ได้แก่ การกำหนดและการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้าง (Construction Claim Identification and Notification) การประเมินการเรียกร้องสิทธิในงาน

ก่อสร้าง (Construction Claim Evaluation) และการเจรจาตกลงของการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้าง (Construction Claim Negotiation)

5.3.1 ผลการตอบแบบสอบถาม

ในทั้งสามประเทศมีรูปแบบการเก็บข้อมูลที่เหมือนกัน คือ สังกัดการณ์ สัมภาษณ์ทั้งฝ่ายผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมา รวมถึงใช้แบบสอบถามในการสำรวจที่กระทรวง สำนักงานราชการและหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นในงานก่อสร้าง ผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยผู้จัดการ โครงการ วิศวกรผู้ควบคุมงาน เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน และบุคคลอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการก่อสร้างในฝ่ายผู้ว่าจ้าง

ผู้ที่ทำการตอบแบบสอบถามในฝ่ายของผู้ว่าจ้างจากการศึกษาในลาว ไทย และเวียดนาม มีความแตกต่างกัน ในหน้าที่ความรับผิดชอบ ประสบการณ์ในการทำงาน แต่มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้าง จำนวนของแบบสอบถามที่ได้จากประเทศลาว จำนวน 6 ชุด ประเทศไทยจำนวน 5 ชุด และประเทศเวียดนามจำนวน 4 ชุด รวมทั้งหมด 15 ชุด

กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้ง 15 ชุดนั้นผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิ และมูลค่าสูงสุดของโครงการตามสัญญาที่เคยปฏิบัติงาน ดังแสดงในตารางที่ 5-3, 5-4 และ 5-5 ตามลำดับ

ในตารางที่ 5-3 แสดงถึงกลุ่มของผู้ที่ตอบแบบสอบถามแบ่งตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานในหน่วยงานของผู้ว่าจ้างประกอบด้วยผู้บริหาร โครงการ ผู้จัดการ โครงการ วิศวกร และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้าง (อื่นๆ)

ตารางที่ 5-3 กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

ตำแหน่ง	รวมทั้ง 3 ประเทศ		ลาว		ไทย		เวียดนาม	
	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม
ผู้บริหาร โครงการ	3	20.0%	2	33.3%	0	0.0%	1	25.0%
ผู้จัดการ โครงการ	4	26.7%	2	33.3%	1	20.0%	1	25.0%
วิศวกร	4	26.7%	1	16.7%	3	60.0%	0	0.0%
อื่นๆ	4	26.7%	1	16.7%	1	20.0%	2	50.0%
รวม	15	100.0%	6	100.0%	5	100.0%	4	100.0%

ในตารางที่ 5-4 แสดงถึงกลุ่มของผู้ที่ตอบแบบสอบถามแบ่งตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้างในหน่วยงานของฝ่ายผู้ว่าจ้าง โดยแบ่งตามจำนวนปีของประสบการณ์ในการทำงานออกเป็น 4 ระดับ คือ มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 5-10 ปี มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี และไม่ระบุ: N/A ซึ่งหมายถึงจากการตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ระบุจำนวนปีของประสบการณ์ในการทำงาน แต่จากการสอบถามแล้วผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิมากกว่า 5 ปีทั้งสิ้นซึ่งตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้วางไว้

ตารางที่ 5-4 กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องสิทธิ

ประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิ	รวมทั้ง 3 ประเทศ		ลาว		ไทย		เวียดนาม	
	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม
น้อยกว่า 5 ปี	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%
5 - 10 ปี	1	6.7%	1	16.7%	0	0.0%	0	0.0%
มากกว่า 10 ปี	8	53.3%	3	100%	5	100.0%	0	0.0%
ไม่ระบุ (N/A)	6	40.0%	2	33.3%	0	0.0%	4	100.0%
รวม	15	100.0%	6	100%	5	100.0%	4	100%

ตารางที่ 5-5 กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามตามมูลค่าสูงสุดของโครงการตามสัญญาที่เคยปฏิบัติงานมา

มูลค่าสูงสุดของโครงการตามสัญญา	รวมทั้ง 3 ประเทศ		ลาว		ไทย		เวียดนาม	
	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม
0 – 25 million USD	5	33.0%	2	33.3%	3	60.0%	0	0.0%
26 – 50 million USD	5	33.0%	4	66.7%	1	20.0%	0	0.0%
51 – 75 million USD	1	7.0%	0	0.0%	1	20.0%	0	0.0%
ไม่ระบุ (N/A)	4	27.0%	0	0.0%	0	0.0%	4	100.0%
รวม	15	100.0%	6	100.0%	5	100.0%	4	100.0%

ในตารางที่ 5-5 แสดงถึงกลุ่มของผู้ที่ตอบแบบสอบถามในหน่วยงานของฝ่ายผู้ว่าจ้างที่แบ่งตามมูลค่าสูงสุดของโครงการก่อสร้างตามสัญญาออกเป็น 4 ระดับ คือ 0-25 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ; 26-50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ; 51-75 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ; และไม่ระบุ: N/A หมายถึงผู้ตอบ

แบบสอบถามไม่ได้ระบุมูลค่าสูงสุดของโครงการที่เคยปฏิบัติงานมา เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถจดจำได้ แต่จากการสอบถามแล้วพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงานของโครงการที่มีมูลค่าที่สูงกว่า 20 ล้านบาทขึ้นไปหรือเทียบเท่า ซึ่งตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้วางไว้

5.3.2 การกำหนดและการแจ้งให้ทราบถึงเรียกร้องสิทธิ

จากการใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของฝ่ายผู้ว่าจ้างเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการกำหนดและการแจ้งให้ทราบถึงเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาต่อผู้ว่าจ้างในทั้งสามประเทศ จากการตอบแบบสอบถามผู้วิจัยได้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทางฝ่ายผู้ว่าจ้างได้ประเมินถึงระดับความเห็นในแต่ละประเด็น โดยระดับที่ใช้วัดมีตั้งแต่ระดับที่ 1 – 5 เมื่อระดับที่ 1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างมาก (Strongly Disagree) และระดับที่ 5 คือ เห็นด้วยอย่างมาก (Strongly Agree) ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 5-6 และ 5-7 ตามลำดับ

ตารางที่ 5-6 ความเห็นจากการศึกษาของฝ่ายผู้ว่าจ้างถึงการดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวกับการกำหนดการเรียกร้องสิทธิ (Claim Identification)

การดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวกับการกำหนดการเรียกร้องสิทธิ	Relative Index (R.I.)			Rank (R)		
	ลาว	ไทย	เวียดนาม	ลาว	ไทย	เวียดนาม
The contractor is aware of job factors giving rise to a claim.	0.67	0.64	0.75	2	2	1
The issues claims stated by contractors are always accurate.	0.57	0.52	0.50	3	3	4
The contractors always keep records regarding to the work. When the problems faced, they can recognize them quickly.	0.70	0.68	0.70	1 ^a	1 ^a	2
Claims are always recognized and filed during construction. They are uncommonly solved after project completion.	0.70	0.68	0.60	1 ^a	1 ^a	3

หมายเหตุ: ^a มีลำดับความสำคัญเท่ากัน

จากตารางที่ 5-6 พบว่าค่าดัชนีสัมพัทธ์ (Relative Index: R.I.) ของการศึกษาในลาว และไทยมีค่าใกล้เคียงกันในทุกหัวข้อ โดยข้อที่การศึกษาในลาว และไทยมีค่า R.I. สูงสุดคือ ผู้รับเหมาได้ทำการจดบันทึกที่เกี่ยวกับการดำเนินงานไว้เป็นประจำ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นผู้รับเหมาสามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงที และการเรียกร้องสิทธิมักเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งในช่วงระหว่างที่ดำเนินงานก่อสร้าง และ

ได้รับการแก้ไขหรือแจ้งให้ทราบก่อนที่การดำเนินงานเสร็จสิ้น แสดงให้เห็นว่าในการศึกษาของทั้งสองประเทศอาจมีธรรมเนียมปฏิบัติในการดำเนินงาน และอาจเป็นกลุ่มผู้รับเหมากลุ่มเดียวกัน ซึ่งแตกต่างการศึกษาในเวียดนามที่ทางฝ่ายผู้ว่าจ้างเห็นว่าผู้รับเหมาไม่พิจารณาต่อปัจจัยต่างๆที่ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิมากกว่าในข้ออื่น

จากค่า R.I. ของการศึกษาในทั้งสามประเทศมีค่าใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่าในกระบวนการกำหนดการเรียกร้องสิทธิของโครงการก่อสร้าง (Construction Claim Identification) ในทั้งสามประเทศ ทางฝ่ายผู้ว่าจ้างมีความเห็นว่าผู้รับเหมาได้ให้ความสำคัญในทั้งเรื่องการเก็บบันทึกข้อมูลในช่วงระหว่างการดำเนินงานก่อสร้าง รวมถึงผู้รับเหมาไม่พิจารณาต่อปัจจัยต่างๆที่ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิได้ มากไปกว่านั้นผู้วิจัยพบว่า การเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นในงานก่อสร้างของการศึกษาในประเทศลาว ผู้รับเหมาไม่ทำการเรียกร้องสิทธิจากฝ่ายผู้ว่าจ้างในเรื่องของค่าใช้จ่าย หรือค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของฝ่ายผู้ว่าจ้าง ทั้งนี้เนื่องมาจากบริษัทผู้รับเหมาของลาวในบางส่วนเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งของรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งรัฐวิสาหกิจที่อยู่ในประเทศลาวนี้ คือ รัฐบาลมีส่วนในการถือหุ้นร่วมกับผู้รับเหมาในอัตราส่วนที่สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ (Nucsomphone, สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2549) การศึกษาในไทยฝ่ายผู้ว่าจ้างและฝ่ายผู้รับเหมาสามารถทำการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในเบื้องต้นได้ และการศึกษาในเวียดนามทางฝ่ายผู้รับเหมาได้ให้ความสำคัญต่อปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานที่อาจส่งผลให้มีการเรียกร้องสิทธิได้ โดยฝ่ายผู้ว่าจ้างของเวียดนามมีตัวแทนในการควบคุมงานก่อสร้างของผู้รับเหมาคือ บริษัทวิศวกรที่ปรึกษา (Consultant Agency)

ในสัญญา FIDIC (1999) ได้กล่าวถึงการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิว่า ผู้รับเหมาควรแจ้งให้วิศวกรหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างทราบภายในระยะเวลา 28 วัน ทั้งนี้ในการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นนี้ผู้รับเหมากระทำอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร โดยใช้ภาษาที่สั้น กระชับ ได้ใจความ และง่ายต่อการเข้าใจ

เมื่อมีปัจจัยที่อาจส่งผลทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิในระหว่างการดำเนินงาน ผู้รับเหมาจะจัดทำหนังสือแจ้งต่อวิศวกรผู้ควบคุมงานของฝ่ายผู้ว่าจ้าง เพื่อเป็นการเตือนหรือส่งสัญญาณต่อฝ่ายผู้ว่าจ้างว่าอาจมีเหตุการณ์บางอย่างที่ไม่เป็นไปตามสัญญาเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานก่อสร้างได้ ทั้งนี้อาจมีมูลเหตุมาจากฝ่ายผู้ว่าจ้าง หรือเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามสัญญา จากผลการตอบแบบสอบถามของฝ่ายผู้ว่าจ้างในทั้งสามประเทศ ตามตารางที่ 5-7 พบว่าฝ่ายผู้ว่าจ้างมีความเห็นตรงกันว่าการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิ (Construction Claims Notification) ของผู้รับเหมาทางฝ่ายผู้รับเหมาได้ให้ความสำคัญกับการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิโดยผู้รับเหมาแบบเป็นลายลักษณ์อักษรมาเป็นอันดับแรก โดยในลาวมีค่า R.I. เท่ากับ 0.87; ในไทยมีค่า R.I. เท่ากับ 0.92;

และเว็คนามมีค่า R.I. เท่ากับ 0.75 จากค่า R.I. ของไทยที่มีค่ามากที่สุดแสดงให้เห็นว่าทางฝ่ายผู้รับเหมาที่ดำเนินงานก่อสร้างในไทยได้ให้ความสำคัญต่อการแจ้งให้ทราบต่อการเรียกร้องสิทธิหรือเหตุการณ์ที่อาจส่งผลให้เกิดการเรียกร้องสิทธิอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นได้

ตารางที่ 5-7 ความเห็นจากการศึกษาของฝ่ายผู้ว่าจ้างถึงการดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวกับการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิ (Claim Notification)

การดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวกับการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิ	Relative Index (R.I.)			Rank (R)		
	ลาว	ไทย	เว็คนาม	ลาว	ไทย	เว็คนาม
Contractors always notify the existing claims within limit of time requirement in the contract.	0.80	0.84	0.70	2	2	2
Notices submitted by Contractors are deliberately well-organized with a standard form.	0.70	0.68	0.65	5	3 ^a	3
The documents attached along with notice are always suitable.	0.77	0.64	0.60	3	4 ^a	4 ^a
The notice of claims always submitted by contractors in writing.	0.87	0.92	0.75	1	1	1
The Claim notices are always short and clear easy to understand.	0.63	0.68	0.60	6	3 ^a	4 ^a
The contractors always alert you of a potential problem in a manner that is non-adversarial.	0.47	0.64	0.60	7	4 ^a	4 ^a
The Claims notified by contractor are often reasonable with legal and factual grounds referred to the contract documents.	0.73	0.60	0.60	4	5	4 ^a

หมายเหตุ: ^a มีลำดับความสำคัญซ้ำกัน

5.3.3 กระบวนการพิจารณาและตรวจสอบการเรียกร้องสิทธิ

ผลของการวิเคราะห์แบบสอบถามในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับขั้นตอนในการพิจารณาและตรวจสอบการเรียกร้องสิทธิ ซึ่งประกอบด้วย การพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ (Claim Examination) เอกสารที่ใช้ประกอบในการพิจารณาและตรวจสอบการเรียกร้องสิทธิ (Claim Documentation) และการนำเสนอการเรียกร้องสิทธิ (Claim Presentation) มีผลจากการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 5-8, 5-9 และ 5-10 ตามลำดับ

จากตารางที่ 5-8 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจากกรณีศึกษาทั้งสามประเทศมีความเห็นตรงกันในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิของฝ่ายผู้รับเหมาที่ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้างบ่อยครั้ง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย ปัจจัยที่สามารถเกิดขึ้นได้ การควบคุมงาน มูลเหตุที่ทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิได้ และความรับผิดชอบต่อกฎหมาย เป็นอันดับแรกซึ่งในลาวมีค่า R.I. เท่ากับ 0.83; ไทยมีค่า R.I. เท่ากับ 0.68; และเวียดนามมีค่า R.I. เท่ากับ 0.65

ตารางที่ 5-8 ความเห็นจากการศึกษาของฝ่ายผู้ว่าจ้างถึงการดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวกับการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ (Claim Examination)

การดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวกับการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ	Relative Index (R.I.)			Rank (R)		
	ลาว	ไทย	เวียดนาม	ลาว	ไทย	เวียดนาม
The formula that used in claims calculation is suitable, reasonable and reliable.	0.60	0.60	0.60	2	2	2
The contractor's claims are always calculated correctly. The over inflated claims are not too often found.	0.40	0.56	0.55	3	3	3
The entitlement factors are always shown and referred. (Entitlement factors: foreseeability, control, causation, and legal responsibility).	0.83	0.68	0.65	1	1	1

หมายเหตุ: ⁱⁱ มีลำดับความสำคัญซ้ำกัน

การพิจารณาการเรียกร้องสิทธิที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของฝ่ายผู้ว่าจ้างต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาในการศึกษาทั้งสามประเทศมีความเห็นที่ตรงกันว่า ผู้รับเหมาได้ให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องสิทธิมาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ สูตรหรือวิธีที่ใช้ในการคำนวณค่าของการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นของผู้รับเหมามีความเหมาะสม เป็นเหตุเป็นผลกัน และสามารถเชื่อถือได้ และอันดับสุดท้าย คือ การเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาได้มีการคำนวณที่ถูกต้อง และการเรียกร้องสิทธิที่มีมูลค่าสูงกว่าความเป็นจริงพบได้ไม่บ่อยครั้งนัก

จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามในตารางที่ 5-9 เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยการตอบแบบสอบถามจากการศึกษาของฝ่ายผู้ว่าจ้างถึงการดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวกับเอกสารที่ใช้ประกอบในการพิจารณาและตรวจสอบการเรียกร้องสิทธิ ผลการวิเคราะห์ในลาวพบว่าความไม่ถูกต้องของข้อมูลที่ทำกรบันทึกโดยผู้รับเหมาเป็นอันดับแรก มีค่า R.I. เท่ากับ 0.77; การศึกษาในไทยพบว่าข้อมูลในการดำเนินงานบางอย่างไม่ได้เก็บไว้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร มีค่า R.I. สูงสุด

เท่ากับ 0.68; การศึกษาในเวียดนามพบว่าค่า R.I. ของเอกสารเมื่อต้องการเป็นไปได้ยากมีค่า R.I. สูงสุดเท่ากับ 0.75

นอกจากนี้ยังพบว่าค่า R.I. ของเอกสารที่ใช้ในการเรียกร้องสิทธิในงานก่อสร้างโดยผู้รับเหมาของการศึกษาในแต่ละประเทศมีค่าที่แตกต่างกันออกไป แสดงให้เห็นว่าเอกสารของผู้รับเหมาที่ใช้ในการเรียกร้องสิทธิมีการเก็บบันทึก รวบรวมข้อมูลในลักษณะที่เหมือนกัน คือ การจัดเก็บข้อมูลของผู้รับเหมาซึ่งไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอมีค่า R.I. ที่ใกล้เคียงกัน และส่วนที่แตกต่างกันมากจากการตอบแบบสอบถาม คือ ในระหว่างการดำเนินงานก่อสร้างผู้รับเหมาไม่มีแบบฟอร์มมาตรฐานในการจดบันทึกซึ่งจากการศึกษาในลาวมีค่า R.I. น้อยที่สุดเพียง 0.29 แตกต่างจากการศึกษาในไทยและเวียดนามที่มีค่า R.I. ใกล้เคียงกัน คือ 0.55 และ 0.56 ตามลำดับ รวมถึงระบบการของเอกสารที่ใช้ในการดำเนินงานที่การศึกษาในไทยมีค่าน้อยที่สุด แต่การศึกษาในลาว และเวียดนามมีค่าใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 5-9 ความเห็นจากการศึกษาของฝ่ายผู้ว่าจ้างถึงการดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวข้องเอกสารที่ใช้ประกอบในการพิจารณาและตรวจสอบการเรียกร้องสิทธิ (Claim Documentation)

การดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวข้องเอกสารที่ใช้ประกอบในการพิจารณาและตรวจสอบการเรียกร้องสิทธิ	Relative Index (R.I.)			Rank (R)		
	ลาว	ไทย	เวียดนาม	ลาว	ไทย	เวียดนาม
Inaccessibility of documents when required.	0.70	0.64	0.75	2	2 ^a	1
Expensive to remedy required information.	0.67	0.60	0.60	3 ^a	3	4 ^a
Imprecise recorded information.	0.77	0.64	0.60	1	2 ^a	4 ^a
Ineffective record keeping system of Contractors.	0.63	0.56	0.60	4 ^a	4	4 ^a
Overdue process in retrieving the documents back.	0.63	0.64	0.60	4 ^a	2 ^a	4 ^a
Some information is not kept in writing.	0.53	0.68	0.70	5	1	2 ^a
No standard form used to record the data during construction.	0.43	0.64	0.65	6	2 ^a	3
The documentation system is lack of computerized technology applied.	0.67	0.48	0.70	3 ^a	5	2 ^a

หมายเหตุ: ^a มีลำดับความสำคัญต่างกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำเสนอการเรียกร้องสิทธิ ดังแสดงในตารางที่ 5-10 พบว่ารายการละเอียดทั้งหมดของการเรียกร้องสิทธิได้ส่งแสดงให้เห็นถึงการเรียกร้องสิทธิภายในระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาของการศึกษาในลาว ไทย และเวียดนาม มีค่า R.I. สูงสุดเท่ากับ

0.70, 0.76 และ 0.70 ตามลำดับ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาของทั้งสามประเทศได้ประเมินให้ข้อนี้เป็นข้อที่มีความสำคัญมากที่สุด และในส่วนของงานนำเสนอการเรียกร้องสิทธิในข้ออื่นมีค่า R.I. ที่ใกล้เคียงกัน ยกเว้นในข้อความน่าเชื่อถือของการส่งรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาที่การศึกษาในไทยมีค่าสูงกว่าการศึกษาในลาว และเวียดนาม ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาที่เกิดขึ้นในไทยมีความน่าเชื่อถือได้และมีความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้เรียกร้องสิทธิมากกว่าการศึกษาในลาว และเวียดนาม

ตารางที่ 5-10 ความเห็นจากการศึกษาของฝ่ายผู้ว่าจ้างถึงการดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวกับการนำเสนอการเรียกร้องสิทธิ (Claim Presentation)

การดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวกับการแสดงให้เห็นถึงการเรียกร้องสิทธิ	Relative Index (R.I.)			Rank (R)		
	ลาว	ไทย	เวียดนาม	ลาว	ไทย	เวียดนาม
The full details of claim submitted by contractors are always logically built up.	0.57	0.56	0.55	4	4 ^a	3 ^a
The contractor's claim submissions are always well organized with evidence substantiating the entitlement.	0.53	0.60	0.60	5 ^a	3 ^a	2
The full detail reports of claim submitted by contractors are always well organized with standard form.	0.67	0.56	0.55	2	4 ^a	3 ^a
The contractors are always submitting clear and using simple words of claims, it is easy to understand.	0.60	0.60	0.55	3	3 ^a	3 ^a
The contractors always submit a full detail of claims with a good faith.	0.40	0.68	0.40	6	2	4
The claims submitted by contractors are always reasonably referred to the legal and factually grounds for the entitlement.	0.53	0.60	0.55	5 ^a	3 ^a	3 ^a
The full details of claims are always submitted within time limit requirements.	0.70	0.76	0.70	1	1	1

หมายเหตุ: ^a มีลำดับความสำคัญจํากัน

5.3.4 การเจรจาตกลงของการเรียกร้องสิทธิ

ผลการวิเคราะห์ค่า R.I. ของการดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวกับการเจรจาตกลงของการเรียกร้องสิทธิ ที่ประเมินโดยฝ่ายผู้ว่าจ้างดังที่ได้แสดงในตารางที่ 5-11 พบว่าข้อที่มีค่า R.I. สูงสุดของการศึกษาในลาวมีอยู่สองข้อ คือ การเรียกร้องสิทธิโดยส่วนใหญ่แล้วสามารถตกลงกันได้โดยมีความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย และทุกครั้งที่มีการเจรจาตกลงเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิจะมุ่งไปยังปัญหา

ที่เกิดขึ้นเสมอ มีค่าเท่ากับ 0.77; การศึกษาในไทย และเวียดนามพบว่ารายการละเอียดทั้งหมดของการเรียกร้องสิทธิได้ส่งแสดงให้เห็นถึงการเรียกร้องสิทธิภายในระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในสัญญา มีค่า R.I. เท่ากับ 0.76 และ 0.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 5-11 ความเห็นจากการศึกษาของฝ่ายผู้ว่าจ้างถึงการดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาตกลงของการเรียกร้องสิทธิ (Claim Negotiation)

การดำเนินงานของผู้รับเหมาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาข้อโต้แย้งของการเรียกร้องสิทธิ	Relative Index (R.I.)			Rank (R)		
	ลาว	ไทย	เวียดนาม	ลาว	ไทย	เวียดนาม
The contractors are always submitting the logical built up of the full details of claims.	0.63	0.64	0.50	3 ^a	4	5 ^a
The contractor's claims submissions are always well-documented with fully evidence substantiating the entitlement.	0.63	0.60	0.65	3 ^a	5 ^a	2 ^a
The contractors are always submitting the well-organized with a standard format of the full detail reports of claim.	0.57	0.56	0.55	4 ^a	6 ^a	4 ^a
The statements in a claim submission from the contractors are factually convincing and influential.	0.57	0.60	0.50	4 ^a	5 ^a	5 ^a
The contractors always submit a full detail of claims with a good faith.	0.57	0.68	0.45	4 ^a	3 ^a	6
The contractors are always submitting clear and using simple words of claims, it is easy to understand.	0.57	0.60	0.60	4 ^a	5 ^a	3 ^a
The claims submitted by the contractors are always reasonably referred to the legal and factually ground for entitlement.	0.53	0.56	0.50	5	6 ^a	5 ^a
The full details of claims are always submitted within time limit requirements.	0.67	0.76	0.70	2	1	1
The contractor always put the most effort to mitigate the settlement by Litigation and Arbitration.	0.57	0.68	0.55	4 ^a	3 ^a	4 ^a
Claims are always resolved as soon as possible concerning their effects to the project's performance.	0.63	0.72	0.65	3 ^a	2 ^a	2 ^a
Most of the claims are settle concerning mutual satisfaction of both sides.	0.77	0.72	0.65	1 ^a	2 ^a	2 ^a
The negotiation of claims is always objective directed to the problems.	0.77	0.68	0.60	1 ^a	3 ^a	3 ^a
The negotiation of claims for completion is conducted professionally and cooperatively.	0.63	0.68	0.60	3 ^a	3 ^a	3 ^a

หมายเหตุ: ^a มีลำดับความสำคัญซ้ำกัน

ตารางที่ 5-12 สรุปผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีสัมพัทธ์ที่มีค่าสูงสุดของกระบวนการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นในลาว ไทย และเวียดนาม

กระบวนการเรียกร้องสิทธิ		ลาว		ไทย		เวียดนาม	
		การดำเนินงาน	R.I.	การดำเนินงาน	R.I.	การดำเนินงาน	R.I.
Identification and Notification	การกำหนดการเรียกร้องสิทธิ	The contractors always keep records regarding to the work. When the problems faced, they can recognize them quickly.	0.70	The contractors always keep records regarding to the work. When the problems faced, they can recognize them quickly.	0.68	The contractor is aware of job factors giving rise to a claim.	0.75
		Claims are always recognized and filed during construction. They are uncommonly solved after project completion.	0.70	Claims are always recognized and filed during construction. They are uncommonly solved after project completion.	0.68		
	การแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิ	The notice of claims always submitted by contractors in writing.	0.87	The notice of claims always submitted by contractors in writing.	0.92	The notice of claims always submitted by contractors in writing.	0.75
Evaluation	การพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ	The entitlement factors are always shown and referred.	0.83	The entitlement factors are always shown and referred.	0.68	The entitlement factors are always shown and referred.	0.65
	เอกสารในการเรียกร้องสิทธิ	Imprecise recorded information.	0.77	Some information is not kept in writing.	0.68	Inaccessibility of documents when required.	0.75
	การนำเสนอการเรียกร้องสิทธิ	The full details of claims are always submitted within time limit requirements.	0.70	The full details of claims are always submitted within time limit requirements.	0.76	The full details of claims are always submitted within time limit requirements.	0.70
Negotiation	การเจรจาตกลงของการเรียกร้องสิทธิ	Most of the claims are settle concerning mutual satisfaction of both sides.	0.77	The full details of claims are always submitted within time limit requirements.	0.76	The full details of claims are always submitted within time limit requirements.	0.70
		The negotiation of claims is always objective directed to the problems.	0.77				

จากการวิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการเรียกร้องสิทธิของการศึกษาในประเทศลาว ไทย และเวียดนาม โดยหาค่าดัชนีสัมพัทธ์ (Relative Index: R.I.) ดังที่ได้แสดงไปแล้วในข้างต้น ในการศึกษาของทั้งสามประเทศสามารถแสดงค่า R.I. ที่มีค่าสูงสุดโดยสรุป

ดังแสดงในตารางที่ 5-12 ซึ่งผลของการวิเคราะห์เกี่ยวกับกระบวนการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นในการศึกษาของทั้งสามประเทศนี้เป็นกระบวนการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นในเพียงส่วนหนึ่ง และเป็น การตอบในมุมมองของฝ่ายผู้ว่าจ้างเพียงฝ่ายเดียว จึงไม่ใช่ภาพรวมทั้งหมดของกระบวนการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นทั้งหมด

5.3.5 การวิเคราะห์ผลจากการตอบแบบสอบถาม

จากการสัมภาษณ์ในฝ่ายผู้ว่าจ้างของการศึกษาในทั้งสามประเทศ และผลของการตอบแบบสอบถามดังที่ได้แสดงไปแล้วในข้างต้น พบว่าการกำหนดถึงการเรียกร้องสิทธิยังขาดความถูกต้อง และความเข้าใจในการกำหนดการเรียกร้องสิทธิ ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรของฝ่ายผู้รับเหมา ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในสัญญาที่ใช้ดำเนินงานก่อสร้างจึงทำให้มีปัญหาในการกำหนดการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้น

การแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิเป็นกระบวนการที่สองของการเรียกร้องสิทธิ ในขั้นตอนนี้ทางฝ่ายผู้ว่าจ้างมีความเห็นว่าผู้รับเหมาได้ให้ความสำคัญต่อการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นในเรื่องของหนังสือที่ใช้ในการดำเนินงานน้อยนั้นหมายถึงหนังสือแจ้งถึงการเรียกร้องสิทธิที่ส่งโดยผู้รับเหมายังไม่ชัดเจน ซึ่งสามารถทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการตีความได้ มากไปกว่านั้นทางฝ่ายผู้ว่าจ้างมีความเห็นว่าผู้รับเหมามีการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกร้องสิทธิที่ในบางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาที่ไม่สำคัญ ซึ่งทำให้เสียเวลาในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิดังกล่าว

นอกจากนี้การพิจารณาการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาในการศึกษาของทั้งสามประเทศ ฝ่ายผู้ว่าจ้างมีความเห็นตรงกันว่า การดำเนินงานของผู้รับเหมาในขั้นตอนนี้ยังขาดความถูกต้องในการคำนวณ และความเชื่อถือได้ของข้อมูลในขั้นตอนของการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ ในประเด็นนี้สามารถส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในการดำเนินงานในขั้นตอนอื่นได้

ในส่วนของเอกสารที่ใช้ประกอบในการพิจารณาและตรวจสอบการเรียกร้องสิทธิ โดยภาพรวมของการศึกษาในทั้งสามประเทศทางฝ่ายผู้ว่าจ้างมีความเห็นว่าผู้รับเหมายังมีปัญหาเกิดขึ้นในเรื่องของการเก็บบันทึกข้อมูลในช่วงระหว่างการดำเนินงานก่อสร้างว่ายังไม่เป็นแบบฟอร์มมาตรฐานใช้ รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวยังไม่เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพที่ดี ซึ่งสามารถส่งผลให้ข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณาขาดความน่าเชื่อถือ และในบางครั้งอาจมีการสูญหายของข้อมูลได้

มากกว่านั้นในการแสดงให้เห็นถึงการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมา จากภาพรวมของการศึกษาในทั้งสามประเทศ ทางฝ่ายผู้ว่าจ้างมีความเห็นว่า การเรียกร้องสิทธิโดยผู้รับเหมาขาด

ความน่าเชื่อถือได้ โดยดูจากค่า R.I. ซึ่งมีค่าต่ำที่สุดในการแสดงให้เห็นถึงการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมา นอกจากนี้รายการละเอียดของการเรียกร้องสิทธิโดยผู้รับเหมายังขัดจากหลักความเป็นจริงอยู่บ้าง ซึ่งในการพิจารณาของฝ่ายผู้ว่าจ้างได้ใช้ประสบการณ์และข้อมูลจริงที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้

จากภาพรวมของการศึกษาในทั้งสามประเทศในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทของการเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมา ทางฝ่ายผู้ว่าจ้างได้ให้ความเห็นว่าการพิจารณาแก้ไขปัญหาข้อพิพาทที่เกิดจากการเรียกร้องสิทธิโดยผู้รับเหมา โดยส่วนใหญ่แล้วการเรียกร้องสิทธิที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการขอเพิ่มระยะเวลาที่ใช้ในการก่อสร้าง และขอชดเชยค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นนอกเหนือที่ได้ระบุไว้ในสัญญา ดังนั้นในการพิจารณาคัดสินการเรียกร้องสิทธิในการศึกษาของทั้งสามประเทศจะมุ่งตรงไปที่ปัญหาที่เกิดขึ้น และความพึงพอใจในการตัดสินการชดเชยของทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันข้อโต้แย้งที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากความไม่พอใจของฝ่ายอีกหนึ่งในการพิจารณาคัดสิน

จากศึกษาข้อมูลในการศึกษาของทั้งสามประเทศเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการพิจารณาคัดสินการเรียกร้องสิทธินี้สามารถแบ่งปัญหาออกได้เป็น 3 กลุ่มปัญหาหลัก ได้แก่ ปัญหาในกลุ่มแรกเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนการพิจารณาและเจรจาตัดสิน โดยทั่วไปแล้วผู้ว่าจ้างจะมีอำนาจในการพิจารณาและเจรจาตัดสินมากกว่าผู้รับจ้าง แต่ในบางครั้งการดำเนินงานก่อสร้างมีความล่าช้าเกิดขึ้นเนื่องมาจากขั้นตอนในการดำเนินงานของฝ่ายผู้ว่าจ้างมีความยุ่งยาก ชับซ้อนในหลายขั้นตอน และการใช้อำนาจในการตัดสินของคณะกรรมการของฝ่ายผู้ว่าจ้าง (หน่วยงานของภาครัฐ) ปัญหาในกลุ่มที่สองเป็นปัญหาเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการสอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่าใช้เวลาในการดำเนินงานค่อนข้างนาน ซึ่งเป็นเพราะในหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐมีโครงสร้างและขั้นตอนในการดำเนินงานหลายขั้นตอน และปัญหาในกลุ่มที่สามเป็นปัญหาเกี่ยวกับกลไกของค่าชดเชยในการเรียกร้องสิทธิในโครงการก่อสร้างของภาครัฐที่มีความยุ่งยาก และซับซ้อนในการพิจารณา โดยเฉพาะการปรับราคา (Price Adjustment) มีตัวแปรที่ใช้ในการคำนวณ พิจารณาจากแหล่งข้อมูลหลายแห่ง ทั้งนี้รวมถึงค่าชดเชยจากการเปลี่ยนแปลงงาน การเพิ่ม-ลดงาน และงานเพิ่มพิเศษ

แต่ถึงอย่างไรก็ตามผลจากการตอบแบบสอบถามของฝ่ายผู้ว่าจ้างที่มีต่อการดำเนินงานของผู้รับจ้างในทั้งสามประเทศที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในการเรียกร้องสิทธิแสดงให้เห็นว่าผู้รับจ้างให้ความสำคัญกับค่าใช้จ่ายและเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทโดยส่วนใหญ่แล้วสามารถทำการตกลงกันได้ แต่การเรียกร้องสิทธิของผู้รับเหมาที่เกิดขึ้นในบางครั้งนั้น ไม่ได้ได้รับความยุติธรรมเท่าใดนัก

กระบวนการเรียกรื้องสิทธิที่ประกอบด้วยกำหนัดและการแจ้งให้ทราบถึงการเรียกรื้องสิทธิในงานก่อสร้าง การพิจารณาและตรวจสอบการเรียกรื้องสิทธิในงานก่อสร้าง และการเจรจาตกลงของการเรียกรื้องสิทธิในงานก่อสร้างของการศึกษาในทั้งสามประเทศนั้น ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามสัญญาก่อสร้าง เมื่อพิจารณาจากค่า R.I. แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียกรื้องสิทธิที่เกิดขึ้นในการศึกษาของประเทศลาว ไทย และเวียดนามมีความคล้ายคลึงกัน โดยต่างให้ความสำคัญกับเวลาและเอกสารที่ใช้อ้างอิงในการเรียกรื้องสิทธิ สังเกตได้จากค่า R.I. มีค่าใกล้เคียงกัน ในเกือบทุกประเด็นของกระบวนการก่อสร้าง ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่กระบวนการเรียกรื้องสิทธิของการศึกษาในทั้งสามประเทศมีค่า R.I. ที่ใกล้เคียงกันนั้น เนื่องจากขั้นตอนในการดำเนินงานก่อสร้างถนนมีสัญญาที่ใช้มาจากแหล่งข้อมูลเดียวกัน และผู้รับเหมามีความเข้าใจ และมีความชำนาญในการดำเนินงานก่อสร้างถนนเป็นอย่างดี

5.4 สรุปท้ายบท

จากข้อมูลที่แสดงในข้างต้น พบว่าปัญหาที่ส่งผลให้เกิดการเรียกรื้องสิทธิที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างถนนในประเทศไทย ลาว และเวียดนาม มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน รวมถึงรูปแบบของการเรียกรื้องสิทธิที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากประเทศทั้งสามมีความคล้ายคลึงกันในด้านของธรรมเนียมปฏิบัติ ลักษณะภูมิประเทศ ขั้นตอนในการดำเนินงานก่อสร้างถนน และรายการประกอบแบบที่ใช้ในโครงการก่อสร้างถนนของการศึกษาในทั้งสามประเทศ โดยส่วนใหญ่แล้วอ้างอิงมาจากแหล่งมาตรฐานข้อมูลเดียวกัน แต่มีการปรับปรุงในบางส่วนเพื่อให้มีความเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมและแหล่งของวัสดุที่ใช้ในงานก่อสร้างถนน

มูลเหตุที่ส่งผลให้เกิดการเรียกรื้องสิทธิเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงและการปรับเปลี่ยนในการศึกษาของทั้งสามประเทศคล้ายกัน คือ ปริมาณงานเนื้องานมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเอกสารสัญญา การสั่งงานเพิ่มจากผู้ว่าจ้าง และความผันผวนของค่าเงินและราคาวัสดุก่อสร้าง มูลเหตุส่วนใหญ่ของการเรียกรื้องสิทธิเนื่องจากความเสี่ยงในก่อสร้างในการศึกษาของประเทศลาว ไทย และเวียดนาม คือ สภาพของสถานที่ก่อสร้างไม่เป็นไปตามเอกสารสัญญา และสภาพทางกรรมกายภาพที่ไม่อาจคาดเดาได้ นอกจากนี้ความล่าช้าที่เกิดจากทางฝ่ายเจ้าของงานที่ไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างภายในเวลาที่กำหนด ความล่าช้าในการจ่ายเงินของผู้ว่าจ้าง ความล่าช้าในการดำเนินงานของผู้รับเหมา ยังเป็นมูลเหตุที่สนับสนุนให้เกิดการเรียกรื้องสิทธิเนื่องจากความผิดของผู้ว่าจ้าง

ผู้ที่ทำการตอบแบบสอบถามในฝ่ายของผู้ว่าจ้างจากประเทศลาว ไทย และเวียดนาม มีความแตกต่างกันในหน้าที่ความรับผิดชอบ ประสิทธิภาพในการทำงาน แต่มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียกรื้องสิทธิในงานก่อสร้าง รวมทั้งหมด 15 ชุด จากประเทศไทยจำนวน 5 ชุด ประเทศลาว

จำนวน 6 ชุด และประเทศเวียดนามจำนวน 4 ชุด โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ประเมินถึงระดับความเห็นในแต่ละขั้นตอน โดยกำหนดคะแนนของความสำคัญออกเป็น 5 ระดับตาม Likert Scale เมื่อ 1 คือ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นตรงกับข้อความในแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามน้อยที่สุด จนถึง 5 คือ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นตรงกับข้อความในแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามมากที่สุด และวิเคราะห์โดยใช้ ดัชนีสัมพัทธ์ (Relative Index: R.I.) ผลจากการตอบแบบสอบถามของการศึกษาในทั้งสามประเทศนั้นมีความใกล้เคียงกันในการให้ความสำคัญในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินงานก่อสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนของการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ และขั้นตอนของการนำเสนอการเรียกร้องสิทธิ ที่มีค่า R.I. ของการศึกษาในทั้งสามประเทศมีใกล้เคียงจนถึงเหมือนกันในบางขั้นตอน

จากผลการศึกษาดังที่ได้กล่าวไปแล้วของการศึกษาในทั้งสามประเทศแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิ ซึ่งในการดำเนินงานผู้รับเหมายังมีข้อบกพร่องในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการคิดคำนวณของการเรียกร้องสิทธิที่ในบางครั้งมีมูลค่ามากกว่าความเป็นจริงทำให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างใช้เวลาในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิของผู้ว่าจ้างแต่อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมของการศึกษาในทั้งสามประเทศ ผู้รับเหมาได้ดำเนินการเรียกร้องสิทธิในขั้นตอนต่างๆ ตามระยะเวลาที่ได้ระบุไว้ในสัญญาอย่างเคร่งครัด